

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XIV. Habita ad populum in basilica beati Petri principis
Apostolorum, Dominica ij. post Pascha.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

Isai. 26. b Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Sed quid si servi in prima vigilia negligentem existunt? Prima quippe vigilia, primæ ætatis custodia est. Sed neque sic desperandum est, & à bono opere cessandum.

Orig. in Mar. ho. 31. Nam longanimitatis suæ patientiam insinuans Dominus, subdit: [*Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ira invenerit, beati sum servi illi.*] Prima quippe vigilia, primævum tempus est, id est, pueritia. Secunda, adolescentia vel juvenus, quæ auctoritate sacri eloquij unum sunt, dicente Salomone: *Latere juvenis in adolescentia tua.* Tertia autem, senectus accipitur. Qui ergo vigilare in prima vigilia noluit, custodiat vel secundam: ut qui converti à pravitatibus suis in pueritia neglexit, ad vias vitæ saltem in tempore juventutis evigilet. Et qui evigilare in secunda vigilia noluit, tertiæ vigiliæ remedia non amittat: ut qui in juventute ad vias vitæ non evigilat, saltem in senectute respiciat. Pensate fratres charissimi, quia conclusit Dei pietas duriciam nostram. Non est jam quid homo excusationis inveniat. Deus despicitur, & expectat: contemni se videt, & revocat: injuriam de contemptu suo suscipit, & tamen quandoque revertentibus etiam præmia promittit. Sed nemo hanc ejus longanimitatem negligat: quia tantò districtiorem justitiam in judicio exiger, quanto longiorem patientiam ante judicium prærogavit. Hinc etenim Paulus dicit: *Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? Tu autem secundum duriciam tuam & cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in die ire & revelationis justitij Dei.* Hinc Psalmista ait: *Deus judex justus, fortis & longanimis.* Dicitur quippe longanimum, præmisit justum: ut quem vides peccata delinquentium diu patienter ferre, scias hunc etiam quandoque districtè judicare. Hinc per quemdam sapientem dicitur: *Altissimus enim est patiens redditor.* Patiens enim redditor dicitur, quia peccata hominum & patitur & reddit. Nam quos diu, ut convertantur, tolerat, non convertos durius damnat. Ad excutiendam verò mentis nostræ desidiâ, etiam exteriora damna per similitudinem ad medium deducuntur: ut per hæc animus ad sui custodiam suscitetur. Nam dicitur: [*Hoc autem scitote, quia si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam.*] Ex qua præmissa similitudine etiam exhortatio subinfertur; cum dicitur: [*Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.*] Nesciente enim paterfamilias, fur domum perfodit: quia dum à sui custodia spiritus dormit, improvisa mors veniens, carnis nostræ habitaculum irrumpit, & cum quem dominum domus invenerit dormientem, necat: quia cum ventura damna spiritus minime prævidet, hunc mors ad supplicium nescientem rapit. Furi autem resisteret, si vigilaret: quia adventum judicis, qui occultè animam rapit, præcavens, ei pœnitendo occurreret, ne impœnitens periret. Horam verò ultimam Dominus noster idcirco voluit nobis esse incognitam, ut semper possit esse suspecta: ut dum illam prævidere non possumus, ad illam sine intermissione præparemur. Proinde, fratres mei, in conditione mortalitatis vestræ mentis oculos figite, venienti vos judici per ætuis quotidie & lamenta præparate. Et cum certa mors maneat omnes, nolite de temporalis vitæ providentia incerta cogitare. Terrenarum rerum vos cura non aggravet. Quantilibet enim auri & argenti molibus circumdetur, quibuslibet pretiosis vestibus induatur caro, quid est aliud quàm caro? Nolite ergo attendere quid habetis, sed quid estis. Vultis audire quid estis? Propheta indicat, dicens: *Verè fœnum est populus.* Si enim fœnum populus non est, ubi sunt illi qui ea que hodie colimus, nobiscum transacto anno beati Felicis natalitia celebraverunt?

Eccel. 11. b

Rom. 11. a

Is. 7. c

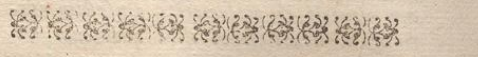
Eccel. 5. a

Isai. 40. b

A O quanta & qualia de præsentis vitæ provisione cogitabant, sed subrepente mortis articulo, repente in his que prævidere volebant, inventi sunt: & cuncta simul temporalia, quæ congregata quasi stabiliter tenere videbantur, amiserunt. Si ergo transacta multitudo generis humani per nativitatem viri in carne, per mortem aruit in pulvere, velut fœnum fuit. Quia igitur momentis suis horæ fugiunt, agite fratres charissimi, ut in boni operis mercede teneantur. Audite quid sapiens Salomon dicat: *Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare: quia nec opus, nec scientia, nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos, quò in properas.* Quia ergo & venturæ mortis tempus ignoramus, & post mortem operari non possumus: lupere est, ut ante mortem tempora indulta rapiamus. Sic enim sic mors ipsa cum venerit, vincetur, si prius quàm veniat, semper timeatur.

Lectio sancti Evangelij secundum Joannem.

IN illo tempore: Dixit Iesus Pharisæis: *Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis.* Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oves propria, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: & lupus rapit, & dispergit oves. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me mea. Sicut novit me pater, & ego agnosco patrem: & animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient: & fiet unum ovile, & unus pastor.

HOMILIA XIV.

Habita ad populum in basilica beati Petri principis Apostolorum, Dominica ij. post Pascha.

A Udists, fratres charissimi, ex lectione Evangelica eruditionem vestram, audists & periculum nostrum. Ecce enim is qui non ex accidenti dono, sed essentialiter bonus est, dicit: [*Ego sum pastor bonus.*] Atque ejusdem bonitatis formam quam nos imitemur, adjungit, dicens: [*Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis.*] Fecit quod monuit, ostendit quod iussit. Bonus pastor pro ovibus suis animam suam posuit, ut in sacramento nostro corpus suum & sanguinem verteret, & oves quas redemerat, carnis suæ alimento satiaret. **O**stenâ nobis est de contemptu mortis via quam sequamur, apposita est forma cui imprimamur. Primum nobis est exteriora nostra misericorditer ovibus ejus impendere: postremum verò, si necesse sit, etiam mortem nostram pro eisdem ovibus ministrare. **A** primo autem hoc minimo pervenitur ad postremum maius. Sed cum incomparabiliter longè sit melior anima qua vivimus, terrenâ substantiâ quam exterius possidemus: qui non dat pro ovibus substantiam suam, quando pro his daturus est animam suam? Et sunt nonnulli, qui dum plus terrenam substantiam quàm oves diligunt, meritò nomen pastoris perdunt. De quibus protinus subditur:

S. GREGORII
IN MARCI
TOM. 31.

Idem lib. 8.
Moral. c. 6.
& lib. 12.
c. 2.

Ez. cc. 13. 14

[Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oves propria, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit.] Non pastor, sed mercenarius vocatur, qui non pro amore intimo oves Dominicas, sed ad temporales mercedes pascit. Mercenarius quippe est, qui locum quidem pastoris tenet, sed lucra animarum non querit: terrenis commodis inhiat, honore prelationis gaudet, temporalibus lucris pascitur, impensâ sibi ab hominibus reverentiâ latatur. Iste sunt etenim mercedes mercenarij, ut pro eo ipso quod in regimine laborat, hinc quod querit, inveniat, & ab hereditate gregis in posterum alienus existat. Utrum verò pastor sit, an mercenarius, cognosci veraciter non potest, si occasio necessitatis deest. Tranquillitatis enim tempore, plerumque ad gregis custodiam sicut verus pastor, sic etiam mercenarius stat: sed lupus veniens indicat quo quisque animo super gregis custodiam stabat. Lupus etenim super oves venit, cum quilibet injustus & raptor, fideles quosque atque humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbatur & non erat, relinquit oves & fugit: quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere ejus injustitiâ non præsumit. Fugit autem non mutando locum, sed subtrahendo solatium. Fugit, quia injustitiam vidit, & tacuit. Fugit, quia se sub silentio abscondit. Quibus bene per Prophetam dicitur: *Non ascendisti ex adverso, neque opposuisti murum pro domo Israel, ut stateris in prælio in die Domini.* Ex adverso quippe ascendere, est quibuslibet potestatibus pravè agentibus, rationis libera voce contrariè. Et in die Domini pro domo Israel in prælio stamus, ac murum opponimus, si fideles innocentes contra perverforum injustitiam ex justitiâ auctoritate vindicamus. Quod quia mercenarius non facit, cum venientem lupum viderit, fugit. Sed est alius lupus, qui sine cessatione quotidie non corpora, sed mentes dilaniat, malignus videlicet spiritus: qui caulas fidelium insidians circum, & mortes animarum querit. De quo lupo mox subditur: [Et lupus rapit, & dispergit oves.] Lupus venit, & mercenarius fugit; quia malignus spiritus mentes fidelium in tentatione dilaniat, & is qui locum pastoris tenet, curam sollicitudinis non habet. Animæ pereunt, & ipse de terrenis commodis latatur. Lupus rapit & dispergit oves, cum alium ad luxuriam pertrahit, alium ad avaritiam accendit, alium in superbiam erigit, alium per iracundiam dividit: hunc invidia stimulat, illum in fallacia supplantat. Quasi ergo lupus gregem dissipat, cum fidelium populum diabolus per tentationes necat. Sed contra hæc mercenarius nullo zelo accenditur, nullo fervore dilectionis excitatur: quia dum sola exteriora commoda requirit, interiora gregis damna negligenter patitur. Unde & mox adjungitur: [Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus.] Sola enim causa est ut mercenarius fugiat, quia mercenarius est. Ac si apertè diceretur: Stare in periculo ovium non potest, qui in eo quod ovibus præest, non oves diligit, sed lucrum terrenum querit. Dum enim honorem amplectitur, dum temporalibus commodis letatur, opponere se contra periculum trepidat, ne hoc quod diligit, amittat. Sed quia Redemptor noster culpas fidei pastoris innotuit, iterum formam, cui debeamus imprimi, ostendit, dicens: [Ego sum pastor bonus.] Atque subjungit: [Et cognosco oves meas.] hoc est diligo, [Et cognoscunt me meæ.] ac si patenter dicat: Diligentes obsequuntur. Qui enim veritatem non diligit, adhuc minimè cognovit. Quia ergo audistis, fratres charissimi, periculum nostrum, pensate in verbis Dominicis etiam periculum vestrum. Videte si oves ejus estis, videte si eum cognoscitis, videte si lumen veritatis scitis. Scitis autem dico, non per fidem, sed per amorem. Scitis dico, non ex credulitate, sed ex operatione. Nam

idem ipse qui hoc loquitur Joannes Evangelista testatur, dicens: *Qui dicit se nosse Deum, & mandata ejus non custodit, mendax est.* Unde & in hoc loco Dominus protinus subdit: [Sicut novit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ovibus meis.] Ac si apertè dicat: In hoc constat quia & ego agnosco Patrem, & cognoscor à Patre, quia animam meam pono pro ovibus meis: id est, ea charitate qua pro ovibus morior, quantum Patrem diligam ostendo. Quia verò non solum Judæam, sed etiam Gentilitatem redimere venerat, adjungit: [Et alias oves habeo, que non sunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audire: & fiet unum ovile, & unus pastor.] Redemptionem nostram, qui ex Gentili populo venimus, Dominus aspexerat, cum se adducere & alias oves dicebat. Hoc quotidie fieri, fratres, aspiciatis: hoc reconciliatis Gentibus factum hodie videtis. Quasi enim ex duobus gregibus unum ovile efficit; quia Judæicum & Gentilem populum in sua fide conjungit, Paulo attestante, qui ait: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Dum enim ad æternam vitam ex utraque natione simplices eligit, ad ovile proprium oves deducit. De quibus profectò ovibus rursum dicit: *Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, Ioan. 10. d & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis.* De quibus & paulò superius dicit: *Per me si quis introierit, ibid. b salvabitur, & in gredietur, & egredietur, & pascua inveniet.* In gredietur quippe ad fidem, egredietur verò à fide ad speciem, à credulitate ad contemplationem: pascua autem inveniet in æterna refectioe. Oves ergo ejus pascua inveniant; quia quisquis illum corde simplici sequitur, æternæ viriditatis pabulo nutritur. Quæ autem sunt istarum ovium pascua, nisi interna gaudia semper virentis paradisi? Pascua namque electorum sunt, vultus presens Dei: qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitæ cibo satiatur. In istis pascuis de eternitatis lætati sunt, qui jam laqueos voluptuosæ temporalitatis evaserunt. Ibi hymnidici Angelorum chori: ibi societas supernorum civium. Ibi dulcis solemnitas à peregrinationis hujus tristi labore redeuntium. Ibi providi Prophetarum chori: ibi iudex Apostolorum numerus: ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus, tantò illic lætior, quantum hinc durius afflictus: ibi Confessorum constantia, præmij sui perceptione consolata: ibi fideles viri, quos à virilitatis suæ robore voluptas sæculi emollire non potuit: ibi sanctæ mulieres, quæ cum sæculo & sexum vicerunt: ibi pueri, qui hinc annos suos moribus transcendunt: ibi senes, quos hinc & ætas debiles reddidit, & virtus operis non reliquit. Quæramus ergo, fratres charissimi, hæc pascua, in quibus cum tantorum civium solemnitate gaudeamus. Ipsa nos lætantium festivitas invitet. Certè scibi populus nundinas celebraret, si ad alicujus Ecclesiæ dedicationem denunciata solemnitate concurreret, festinaremus omnes simul inveniri, & interesse uniusquisque satageret: gravi se damno afflictum crederet, si solemnitatem communis lætitiæ non videret. Ecce, in celestibus electorum civium lætitia agitur, vicissim de se omnes in suo conventu gratulantur: & tamen nos ab amore æternitatis tepidi, nullo desiderio ardemus, interesse tantæ solemnitati non querimus: privamur gaudiis, & læti sumus. Accendamus ergo animum, fratres, recalescat fides in id quod credidit, inardescant ad superna, nostra desideria: & sic amare, jam ire est. Ab internæ solemnitatis gaudio nulla nos adversitas revocet: quia & si quis ad locum propositum ire desiderat, ejus desiderium quælibet viæ asperitas non immutat. Nulla nos prosperitas blandiens seducat: quia stultus viator est, qui in itinere amœna prata conspiciens, obliviscitur ire quod tendebat. Toro ergo desiderio ad supernam patriam animus anhelet, nil in

hoc mundo appetat, quod constat quia citius relinquitur: ut si caelestis pastoris veraciter oves sumus, quia in via delectatione non figimur, aeternis pacuis in perventione fatimur.

Lectio sancti Evangelij secundum Lucam.

Cap. 8.

In illo tempore: Cum turba plurima conveniret, & de civitatibus properarent ad Iesum, dixit per similitudinem: Exiit, qui seminavit, aliud cecidit secus viam, & concalcatum est, & volucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit super spinas, & simul exorta spina suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens, clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogant autem eum discipuli eius, quae esset haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis: ut videntes non videant, & audientes non intelligant. Est autem haec parabola. Semen est verbum Dei. Quod autem secus viam, hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Nam quod supra petram, hi sunt qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum. Et hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, & a sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vite, cunctes suffocantur, & non referunt fructum. Quod autem cecidit in terram bonam, hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

HOMILIA XV.

Habita ad populum in basilica sancti Pauli Apostoli, Dominica in Sexagesima.

Lectio sancti Evangelij, quam modò, fratres charissimi, audistis, expositione non indiget, sed admonitione. Quam enim per semetipsam Veritas exposuit, hanc discutere humana fragilitas non praesumit. Sed est quòd sollicitè in hac ipsa expositione Dominica pensare debeamus: quia si nos vobis semen verbum, agrum mundum, volucres daemonia, spinas divitias significare diceremus; ad credendum nobis mens forsitan vestra dubitaret. Unde & idem Dominus per semetipsum dignatus est exponere quod dicebat, ut sciatis rerum significationes querere in iis etiam quae per semetipsum noluit explanare. Exponendo ergo quod dixit, figuratè se loqui innotuit: quatenus certos vos redderet, quum vobis nostra fragilitas verborum illius figuras aperiret. Quis enim mihi unquam crederet, si spinas divitias interpretari voluissim, maximè cum ille pungant, istae delectent? Et tamen spinas sunt: quia cogitationum suarum punctationibus mentem lacerant, & cum usque ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentant. Quas bene hoc in loco,

Matth. 13. c.

A alio Evangelista attestante, nequaquam Dominus divitias, sed fallaces divitias appellat. Fallaces enim sunt, quae nobiscum diu permanere non possunt: fallaces sunt, quae mentis nostrae inopia non expellunt. Solae autem divitiae verae sunt, quae nos divites virtutibus faciunt. Si ergo, fratres charissimi, divites esse cupitis, veras divitias amate. Si culmen veri honoris quaeritis, ad caeleste regnum tendite. Si gloriam dignitatum diligitis, in illa superna Angelorum curia adscribi festinate. Verba Domini, quae aure percipitis, mente retinete. Cibis enim mentis est sermo Dei. Et quasi acceptus cibus stomacho languente rejicitur, quando auditus sermo in ventre memoriae non tenetur. Sed quisquis alimenta non retinet, huius profectò vita desperatur. Aeterna igitur mortis periculum formidate, si cibum quidem sanctae exhortationis accipitis, sed verba vitae, id est, alimenta iustitiae in memoria non tenetis. Ecce transit omne quod agitis, & ad extremum iudicium sine ulla momenti interpositione quotidie volentes nolentesque properatis. Cur ergo amatur, quod relinquitur? Cur illud negligitur, quo pervenitur? Mementote quòd dicitur: [Si quis habet aures audiendi, audiat.] Omnes enim qui illic aderant, aures corporis habebant. Sed qui cunctis aures habentibus. [Si quis habet aures audiendi audiat,] dicit; aures proculdubio cordis requirit. Curate ergo, ut acceptus sermo in cordis aure remaneat. Curate, ne semen iuxta viam cadat, ne malignus spiritus veniat, & à memoria verbum tollat. Curate ne petrosa terra semen excipiat, & fructum boni operis sine perseverantiae radicibus mittat. Multis enim libet quod audiunt, boni operis initia proponunt: sed mox ut fatigari adversitatis ceperint, inchoata derelinquunt. Petrosa ergo terra humorem non habuit: quia hoc quod germinaverat, ad fructum perseverantiae non perduxit. Multi namque cum verbum contra avaritiam audiunt, eandem avaritiam detestantur, rerum omnium contemptum laudant: sed mox ut viderit animus quod concupiscat, obliviscitur quod laudabat. Multi cum verbum contra luxuriam audiunt, pollutiones carnis non solum perpetrare non appetunt, sed etiam perpetratas erubescunt: sed mox ut carnis species eorum oculis apparet, sic mens ad desideria rapitur, ac si adhuc ab ea nihil sit contra haec eadem desideria deliberatum: & damnanda agit, quae quidquid egisse se meminit, jam & ipsa damnavit. Saepe etiam contra culpas compungimur, & tamen post haec ad easdem culpas redimus. Sic Balaam Israelitici populi tabernacula contemplatus flevit, eisque se similem fieri in morte deposcivit, dicens: *Moria- Num. 23. tur anima mea morte iustorum, & sicut novissima mea horum similia*: sed mox ut hora compunctionis transit, in avaritiae nequitiam exarsit. Nam propter promissa munera, in ejus populi mortem consilium dedit, cuius morti se fieri similem optavit: & oblitus est quod planxerat, cum extinguere noluit quod per avaritiam ardebat. Notandum verò est, quòd exponens Dominus dicit, quia sollicitudines, & voluptates, & divitiae suffocant verbum. Suffocant enim, quia importunis cogitationibus suis guttur mentis strangulant: & dum bonum desiderium intrare ad cor non sinunt, quasi aditum flatus vitalis necant. Notandum etiam, quòd duo sunt quae divitiis jungit, sollicitudines videlicet & voluptates: quia profectò & per curam mentem opprimunt, & per affluentiam resolvunt. Re enim contraria possessores suos & afflictos & lubricos faciunt. Sed quia voluptas convenire non potest cum afflictione, alio quidem tempore per custodiam suae sollicitudinem affligunt, atque alio per abundantiam ad voluptates emolliunt. Terra autem bona fructum per patientiam reddit: quia videlicet nulla sunt bona quae agimus, si non æquanimiter etiam proximorum